

Sprawa C-765/22

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

16 grudnia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Juzgado de lo Mercantil de Palma de Mallorca (Hiszpania)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

24 listopada 2022 r.

Strona powodowa:

Luis Carlos

Severino

Isidora

Angélica

Paula

Luis Francisco

Delfina

Strona pozwana:

Air Berlin PLC & CO Luftverkehrs KG, oddział w Hiszpanii

Sąd: **Juzgado de lo Mercantil (sąd gospodarczy)**

Siedziba: **Palma de Mallorca**

Izba: **1**

Data: **24 listopada 2022 r.**

[...]

Rodzaj orzeczenia: **postanowienie**

[...]

[określenie sądu, postępowania i stron]

POSTANOWIENIE

PALMA DE MALLORCA, w dniu 24 listopada 2022 r.

[...] [sformułowania proceduralne]

OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE

PO PIERWSZE. Na podstawie przepisów art. 289 ust. 2 Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (królewskiego dekretu ustawodawczego 1/2020 z dnia 5 maja 2020 r. w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego ustawy – prawo upadłościowe, zwanej dalej „hiszpańską Ley Concursal”) powodowie wnieśli powództwo incydentalne w ramach postępowania upadłościowego, kwestionując spis inwentarza i listę wierzytelności sporządzone przez zarządcę w postępowaniu upadłościowym. Zarządca w postępowaniu upadłościowym wniósł odpowiedź na pozew w odpowiednim terminie i w odpowiedniej formie.

Strony nie wniosły o przeprowadzenie rozprawy, a sąd nie uznał jej przeprowadzenia za konieczne. Sąd musi wydać orzeczenie bez dalszych formalności zgodnie z przepisami art. 540 ust. 2 hiszpańskiej Ley Concursal.

PO DRUGIE. Postanowieniem wydanym na podstawie przepisów art. 39 Ley de Enjuiciamiento Civil (hiszpańskiego kodeksu postępowania cywilnego) i art. 4 bis Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (ustawy organicznej 6/1985 o ustroju sądów) z dnia 1 lipca 1985 r. strony postępowania i prokuratura zostały wysłuchane, aby w odniesieniu do wyrażonych wątpliwości dotyczących wykładni prawa Unii zajęły stanowisko w przedmiocie zasadności przedłożenia Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalnego w przedmiocie wykładni i, w stosownym przypadku, zakresu takiego pytania prejudycjalnego.

UZASADNIENIE

PO PIERWSZE. *Przedmiot postępowania głównego i istotne okoliczności faktyczne*

- 1 Przedmiotem postępowania jest zakwestionowanie spisu inwentarza i listy wierzytelności przedstawionych przez zarządcę we wtórnym postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec podmiotu prawa handlowego AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG.

- 2 Postanowieniem z dnia 1 listopada 2017 r. sądu rejonowego w Charlottenburgu (Berlin, Niemcy) [...] zostało wszczęte główne postępowanie upadłościowe wobec podmiotu prawa handlowego AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG.
- 3 Postanowieniem z dnia 6 listopada 2020 r. zostało wszczęte, na wniosek wierzycieli upadłego lub innych podmiotów uprawnionych, wtórne postępowanie upadłościowe wobec podmiotu prawa handlowego AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG z placówką handlową w Hiszpanii za pośrednictwem podmiotu AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG, oddział w Hiszpanii.
- 4 Powodowie, będący wierzycielami miejscowymi, którzy byli pracownikami oddziału w Hiszpanii podmiotu AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG, który zaprzestał działalności po wszczęciu postępowania głównego w Niemczech, wnieśli szereg pozwów do hiszpańskiego sądu pracy.

Wyrokiem [...] z dnia 30 kwietnia [2018 r.] Sala de lo Social de la Audiencia Nacional (izby pracy i ubezpieczeń społecznych sądu centralnego, Hiszpania) [...] stwierdzono nieważność rozwiązania umów o pracę ze skutkiem od dnia 24 listopada 2017 r. W wyroku orzeczono, że rozwiązanie stosunku pracy jest nieważne, gdyż nie stwierdzono, że powołany przez sąd niemiecki zarządca w postępowaniu upadłościowym, [Lucas], wszczął w Hiszpanii postępowanie uboczne w celu uzyskania zgody sądu upadłościowego, a także ze względu na to, że nie przekazano przedstawicielom prawnym pracowników obowiązkowej dokumentacji.

Hiszpańskie sądy pracy stwierdziły nieważność rozwiązania stosunku pracy powodów, a wobec braku możliwości przywrócenia powodów do pracy na ich stanowiska pracy – zasądziły od podmiotu prawa handlowego AIR BERLIN PLC & CO LUFTVERKEHRS KG na ich rzecz określone kwoty tytułem odprawy i wynagrodzeń niepobranych od dnia rozwiązania stosunku pracy.

- 5 W następstwie złożenia wniosku o wszczęcie wtórnego i ubocznego postępowania upadłościowego zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym wydał zaświadczenia o włączeniu wierzytelności pracowników do listy wierzytelności na kwotę równą kwocie żądanej od Fondo de Garantía Salarial (pracowniczego funduszu gwarancyjnego, FOGASA) lub wyższą od niej zgodnie z warunkami określonymi w art. 25 ust. 4 Real Decreto (dekretu królewskiego) 505/85 z dnia 6 marca 1985 r. Część wierzytelności pracowników mogła zostać spłacona, biorąc pod uwagę przewidziane ograniczenia prawne.
- 6 We wtórnym i ubocznym postępowaniu upadłościowym prowadzonym w Hiszpanii powołany zarządca przedstawił sprawozdanie tymczasowe zawierające listę wierzytelności zgodnie z art. 290 w związku z art. 293 [ust. 1 pkt 2] hiszpańskiej Ley Concursal. Lista wierzytelności jest dokumentem, w którym po złożeniu i rozpatrzeniu wniosków wierzytelności zostają uznane w ramach postępowania upadłościowego i dokonuje się ich klasyfikacji.

Zarządca w postępowaniu upadłościowym uznał, że wierzytelności pracowników są wierzytelnościami upadłościowymi (wierzytelnościami powstałymi przed ogłoszeniem upadłości – przyp. tłum.), klasyfikując je jako wierzytelności posiadające uprzywilejowanie ogólne i zwykłe.

- 7 Na podstawie przepisów art. 297 ust. 1 hiszpańskiej Ley Concursal pracownicy kwestionują listę wierzytelności w zakresie dotyczącym uznania i klasyfikacji przysługujących im wierzytelności. Uważają oni, że ich wierzytelności powinny zostać zakwalifikowane jako wierzytelności w stosunku do masy upadłości (wierzytelności powstałe po ogłoszeniu upadłości – przyp. tłum.). W związku z tym pracownicy twierdzą, że przysługujące im wierzytelności powinny zostać uznane za uprzywilejowane do celów ich spłaty zgodnie z hiszpańskimi przepisami dotyczącymi upadłości.

PO DRUGIE. *Mające zastosowanie przepisy prawne*

Pracownicy są jednak zdania, że zawarte w art. 242 ust. 8 hiszpańskiej Ley Concursal sformułowanie dotyczące wierzytelności wynikających ze stosunku pracy, w tym odszkodowań z tytułu rozwiązania lub zakończenia umów o pracę, które nastąpiło po ogłoszeniu upadłości, należy rozumieć jako odnoszące się do dnia wszczęcia głównego postępowania upadłościowego, nie zaś postępowania wtórnego.

Rozporządzenie (UE) 2015/848 – jak wskazano w motywie 22 tego rozporządzenia – uznaje fakt, że wskutek istotnych różnic w prawie materialnym nie byłoby praktyczne wprowadzenie międzynarodowego postępowania upadłościowego o zakresie uniwersalnym, które znalazłoby zastosowanie na obszarze całej Unii. Rozbieżność na poziomie europejskim w uregulowaniu dotyczącym klasyfikacji wierzytelności wynikających ze stosunku pracy, wraz z zabezpieczeniami rzeczowymi, uzasadnia właśnie ustanowienie złagodzonego uniwersalnego postępowania, w ramach którego dozwolone jest wszczęcie postępowań ubocznych, które stosuje się wyłącznie do majątku znajdującego się w państwie wszczęcia postępowania. We wspomnianym motywie wskazano nawet, że „[p]odczas kolejnego przeglądu niniejszego rozporządzenia konieczne będzie określenie dalszych środków, które zwiększą przywileje pracowników na szczeblu europejskim”.

W tym kontekście rozporządzenie (UE) 2015/848 ustanawia przepisy, których wyraźnym celem jest ochrona pracowników przed stosowaniem zagranicznych przepisów dotyczących upadłości innych niż własne przepisy regulujące umowę o pracę.

Artykuł 13 przewiduje w drodze odstępstwa od *lex fori concursus*, że skutki dla umowy o pracę podlegają wyłącznie prawu państwa członkowskiego właściwemu dla takiej umowy, a nawet, że sądy danego państwa innego niż państwo wszczęcia postępowania zachowują jurysdykcję do wydania zgody na rozwiązanie lub zmianę umów o pracę, nawet jeżeli nie wszczęto postępowania ubocznego.

Jednakże w motywie 72 wskazano:

„Wszelkie pozostałe kwestie w zakresie prawa dotyczącego niewyplacalności – przykładowo, czy roszczenia pracowników są chronione przez ich uprzywilejowanie oraz zakres takiego uprzywilejowania – są określane przez prawo państwa członkowskiego, w którym wszczęto postępowanie upadłościowe (główne lub wtórne) [...]”.

Zgodnie z możliwością przewidzianą w art. 45 rozporządzenia (UE) 2015/848 – jak stwierdza zarządca w postępowaniu głównym – rozpatrywane wierzytelności wynikające ze stosunku pracy są uznane w postępowaniu głównym jako wierzytelności uprzywilejowane ze względu na to, że zostały uznane za wierzytelności w stosunku do masy upadłości na podstawie prawa niemieckiego, które jest prawem właściwym, gdyż Niemcy są państwem, w którym wszczęto postępowanie główne.

We wtórnym postępowaniu upadłościowym kwestionowana jest decyzja wydana przez zarządcę, który w swoim sprawozdaniu, na liście wierzytelności uznaje, że wierzytelności pracowników są wierzytelnościami upadłościowymi, a zatem nie są wierzytelnościami uprzywilejowanymi. Zarządca przyjął wspomnianą decyzję, ponieważ uznał, że zawarte w art. 242 ust. 8 hiszpańskiej Ley Concursal odniesienie do wierzytelności wynikających ze stosunku pracy powstałych lub stwierdzonych w drodze orzeczenia sądu po wszczęciu postępowania upadłościowego dotyczy wszczęcia wtórnego, nie zaś głównego postępowania upadłościowego.

Dokonana przez zarządcę w postępowaniu upadłościowym interpretacja jest nadal zgodna z literalną wykładnią art. 24[2] ust. 8 hiszpańskiej Ley Concursal, która to ustawa ostatecznie, jak wynika z art. 35 w związku z art. 7 ust. 1 i ust. 2 lit. g) i h) rozporządzenia (UE) 2015/848, jest prawem właściwym dla określenia wierzytelności zgłoszonych do masy upadłościowej dłużnika i sposobu postępowania z wierzytelnościami powstałymi po wszczęciu postępowania upadłościowego.

Jednakże interpretacja ta może być sprzeczna z wykładnią systemową, jakiej należałoby dokonać w odniesieniu do art. 35 i art. 7 ust. 1 i ust. 2 lit. g) i h) w związku z motywem 72 rozporządzenia (UE) 2015/848 w ramach złagodzonego uniwersalnego postępowania przewidzianego w rozporządzeniu. W szczególności, zważywszy, że zgodnie z motywem 40 w związku z motywem 23 jednym z powodów uzasadniających możliwość wszczęcia wtórnych postępowań upadłościowych jest właśnie ochrona miejscowych interesów. Nie wydaje się za bardzo logiczne, by rozporządzenie przewidywało w celu ochrony tych interesów, że uprzywilejowanie wierzytelności lub kolejność zaspokajania wierzytelności pracowników muszą być zgodne z prawem postępowania upadłościowego państwa wszczęcia postępowania, a jego stosowanie prowadziło jednak do rezultatu szkodliwego dla interesów, które mają podlegać ochronie.

Powyższe powody uzasadniają skierowanie niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jako gwaranta wykładni i jednolitego stosowania prawa Unii.

1. Artykuł 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego [zwanego dalej „rozporządzeniem (UE) 2015/848”] stanowi:

„Jeżeli niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, wtórne postępowanie upadłościowe podlega prawu państwa członkowskiego, na terytorium którego zostało ono wszczęte”.

2. Artykuł 7 rozporządzenia (UE) 2015/848 stanowi:

1. *„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie (»państwo wszczęcia postępowania«).*

2. *Prawo państwa wszczęcia postępowania określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i zakończenia. W szczególności określa ono:*

[...]

g) jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłościowej dłużnika oraz sposób postępowania z wierzytelnościami powstałymi po wszczęciu postępowania upadłościowego;

h) zasady zgłaszania, weryfikacji i uznania wierzytelności”.

3. W odniesieniu do wierzytelności zgłoszonych do masy upadłościowej dłużnika Real Decreto-Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (królewski dekret ustawodawczy 1/2020 z dnia 5 maja 2020 r. w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego ustawy – prawo upadłościowe) stanowi, co następuje:

Artykuł 280 ust. 1 „Wierzytelnościami, które korzystają z uprzywilejowania ogólnego, są:

Roszczenia o wynagrodzenie, które nie korzystają ze szczególnego uprzywilejowania, w kwocie stanowiącej iloczyn trzykrotności minimalnego wynagrodzenia międzybranżowego oraz liczby dni, za które nie zostało wypłacone wynagrodzenie; odprawy należne z tytułu rozwiązania umów w kwocie odpowiadającej ustawowemu wynagrodzeniu minimalnemu, obliczonej w oparciu o podstawę nieprzekraczającą trzykrotności minimalnego wynagrodzenia międzybranżowego; odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy i choroby zawodowej należne przed ogłoszeniem upadłości; składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, za które

odpowiedzialność w świetle prawa ponosi dłużnik w stanie upadłości, oraz podwyższenia świadczeń z powodu niewykonania obowiązków w zakresie ochrony zdrowia w miejscu pracy, które powstały przed ogłoszeniem upadłości”.

Artykuł 269 ust. 3

„Za wierzytelności zwykle uznaje się te, które nie są uważane za wierzytelności uprzywilejowane lub podporządkowane na mocy niniejszej ustawy”.

4. W odniesieniu do sposobu postępowania z wierzytelnościami powstałymi po wszczęciu postępowania upadłościowego Real Decreto-Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (królewski dekret ustawodawczy 1/2020 z dnia 5 maja 2020 r. w sprawie przyjęcia tekstu jednolitego ustawy – prawo upadłościowe) stanowi, co następuje:

Artykuł 242 ust. 8

„Wierzytelnościami w stosunku do masy upadłości są:

[...]

Wierzytelności powstałe w związku z wykonywaniem działalności zawodowej lub gospodarczej przez dłużnika w stanie upadłości po ogłoszeniu upadłości. Przepis ten obejmuje wierzytelności wynikające ze stosunku pracy za ten okres, w tym odprawy z tytułu rozwiązania lub zakończenia umów o pracę, które powstały po ogłoszeniu upadłości [...]”.

Artykuł 429. *„Potrącenie w celu zaspokojenia wierzytelności w stosunku do masy upadłości”.*

„Przed rozpoczęciem spłaty wierzytelności upadłościowych zarządca w postępowaniu upadłościowym odlicza od aktywów masy upadłości majątek i prawa niezbędne do zaspokojenia wierzytelności w stosunku do [masy upadłości]”.

PO TRZECIE. Uzasadnienie postanowienia

Jak wskazano, przeciwstawne stanowiska stron i wątpliwości dotyczące wykładni, jakie powziął sąd krajowy, dotyczą daty wszczęcia postępowania upadłościowego, którą należy uwzględnić w celu zakwalifikowania wierzytelności pracowników jako wierzytelności w stosunku do masy upadłości lub wierzytelności upadłościowych. W szczególności konieczne jest ustalenie, czy należy wziąć pod uwagę datę wszczęcia głównego, czy wtórnego postępowania upadłościowego.

Zarządca w postępowaniu upadłościowym uważa, że należy uwzględnić dzień wydania orzeczenia o wszczęciu wtórnego postępowania upadłościowego. W związku z tym, zdaniem zarządcy w postępowaniu upadłościowym, ponieważ wyroki sądów pracy zapadły po dniu wszczęcia głównego postępowania

upadłościowego, lecz przed dniem wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego, wspomniane wierzytelności są wierzytelnościami upadłościowymi.

SENTENCJA

W związku z powyższym sąd odsyłający postanawia skierować do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytanie prejudycjalne w ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

1) W ramach złagodzonego modelu postępowania uniwersalnego, ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego, w którym dozwolone jest wszczęcie postępowań wtórnych mających zastosowanie wyłącznie do majątku znajdującego się w państwie wszczęcia postępowania,

czy art. 35 i art. 7 ust. 1 i ust. 2 lit. g) i h) w związku z motywem 72 można interpretować w ten sposób, że zastosowanie prawa państwa wszczęcia postępowania wtórnego do „*spos[obu] postępowania z wierzytelnościami powstałymi po wszczęciu postępowania upadłościowego*” odnosi się do wierzytelności powstałych po wszczęciu postępowania głównego, nie zaś postępowania wtórnego?

Postępowanie zostaje zawieszona do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczenia w przedmiocie niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

[...]

[Końcowe zwroty proceduralne i podpis sędziego]